

N:o 23.

Ank. till Riksd. Kansli den 26 Mars 1878, kl. 1 e. m.

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5, i fråga om underdånig skrifvelse angående kontroll deröfver att utländska handelsresande erlægga till stat och kommun deras rörelse fullt motsvarande afgifter.

Uti en inom Andra Kammarerna väckt och till Utskottet öfverlemnad motion (N:o 137) har Herr *O. Toll*, under påpekande af de olägenheter, som äro förenade med de varuauktioner för utländsk räkning och de realisationer för utländska konkursmassor, hvilka nu en längre tid fortgått nästan öfver allt i riket, ansett det vara obestridligt att åtgärder måste vidtagas emot detta onda i sådan syftning, att dessa utländska ambulatoriska handlande tvingades erlægga skatt såväl till staten, motsvarande den verkliga vinst de draga af sin rörelse, som ock till den, vare sig stads- eller landkommun, inom hvilken rörelsen bedrifves, samt förmenat rätta sättet att stäfja det öfverklagade ofoget och uppnå det af motionären åsyftade målet, vara att föreskrifva det nämnda utlänningar icke finge börja försäljning under ena eller andra formen, förr än de hos lämplig befunnen myndighet stält borgen för erläggande af den bevillningsavgift, som af behörig taxeringskomité kunde komma att dem påföras för deras näringsverksamhet, äfvensom för de från densamma härflytande kommunalutskylder, vid påföljd att eljest vara till bötesansvar förfallna; och har motionären, på grund häraf och under uttalande af den åsigt, att den avgift, som en utländsk handelsresande nu har att erlægga, mången gång blir obetald samt dessutom är af alldeles försvinnande betydelse i förhållande till den stora vinst, som dessa utlänningar i allmänhet draga af sin affärsverksamhet till förfång för de bo-

faste svenska köpmännen, föreslagit: att underdånig hemställan måtte göras hos Kongl. Maj:t att taga denna fråga i ompröfvande och låta utfärda nödiga föreskrifter i ändamål att skärpa kontrollen öfver utländska handelsresandes verksamhet här i landet, sålunda att de må få erläggga till stat och kommun mot omfånget och vinsten af deras rörelse *fullt* svarande afgifter.

I afseende på utländingars rätt att här i riket idka handel finnes stadgadt, *dels* i 16 § af gällande bevillningsstadga, att utländing, som reser omkring i landet och för egen eller såsom utskickad för annans räkning bjuder ut eller slutar handel om utländska varor, skall vid ankomsten till riket till närmaste kronouppbördsman i stad aflemna skriftlig uppgift hur länge han ämnar här qvarstanna samt dervid erlægga etthundra kronor för rättigheten att under en tid af högst tre månader idka dylik handel; hvarförutom det åligger sådan utländing att, derest han efter nämnda tid vill samma rättighet utöfva, förskottsvis betala ytterligare fyratio kronor i månaden, hvilken afgift skall antingen för längre tid på en gång eller för minst en månad om sender, men alltid för full månad, inbetalas till kronans uppbördsman i stad inom det län, der utländingen vid betalningstiden sig uppehåller, och skall den utländing, som, utan att hafva den stadgade afgiften erlagt, beträdes med att bjuda ut eller sluta handel om utländska varor, jemte afgiftens erläggande, böta 500 kronor; *dels ock* i Kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864, att på särskild pröfning i hvarje fall skall bero om utländsk man eller qvinna, som erhållit Kongl. Maj:ts tillstånd att i riket vistas, må här idka handels- eller fabriksrörelse, handverk eller annan handtering; att ansökning härom skall inlemnas i Stockholm till Öfverståthållareembetet och i andra orter hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, med bifogande af *dels* betyg att den sökande är myndig och eger god frejd, och *dels vederhäftig borgen eller annan säkerhet för utskylder till staten och kommunen under tre år*; att ansökning om tillstånd till utöfvande af näringsyrke i köping eller på landet skall af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, åtföljd af dess utlåtande och vederbörandes underdåniga förklaring, insändas till Kongl. Civildepartementet för att Kongl. Maj:ts omedelbara pröfning underställas; att utländing, som undfått tillstånd att i riket drifva handel eller idka annat yrke äfven är berättigad att föra varor såväl emellan inrikes orter som till eller från utrikes ort; samt att de stadganden och föreskrifter, som i förordningen i allmänhet äro meddelade i afseende å näringsyrkets utöfning och hvad dermed har gemenskap, skall i tillämpliga delar gälla äfven för utländing; varande i förordningens 18 § påbudet, "att den, som utan föregången anmälan, der sådan erfordras, och iakttagande af hvad här ofvan stadgadt är, idkar försäljning af varor eller eljest öfverskrider den näringsfrihet, denna förordning i sär-

skilda fall bestämmer, eller i öfrigt felar mot de i dessa afseenden gifna föreskrifter, är förfallen till böter från och med fem till och med tvåhundra riksdaler riksmünt“.

Genom Kongl. Förordningen den 28 November 1871 är vidare stadgadt, att utländing, som ej i den ordning förordningen den 18 Juni 1864 utstakar, undfått särskild rättighet att i riket kringföra varor till salu, får ej heller till biträde vid sådan handelsrörelse gagnas, med mindre han erhållit Kongl. Maj:ts tillstånd att i riket vistas samt, uppå ansökning af den handlande som vill honom använda, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i den ort der handlanden är bosatt, funnit skäligt dertill lemna bifall. Brytes häremot äro såväl handlanden som biträdet förfallna till böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

Skulle nu motionären med sitt förslag hafva afsett att få den i 16 § af bevillningsstadgan bestämda afgift för utländska handelsresande förhöjd, tillkommer det icke Utskottet att deröfver meddela yttrande; men då motionären synes föreställa sig att berörda afgifter för närvarande mången gång blifva obetalda och dessutom utgöra ett ytterst ringa belopp, anser Utskottet sig här böra omnämna hvad som vid behandlingen af en, nära nog i enahanda syftning som nu ifrågavarande vid sistlidne riksdag väckt, men af Riksdagen afslagen motion, inom Andra Kammaren upplystes, eller att den bevillning, som under år 1875 blifvit påförd och uttagits af utländska handelsresande, uppgått till 79,140 kronor, utgörande, vid jemförelse med den bevillning efter 2 Artikeln för näring och rörelse som år 1876 inom hela landet utgjordes, ungefärligen $\frac{1}{5}$ af hela den bevillning som erlades inom Stockholms stad, $\frac{1}{3}$ af den som belöpte sig på Göteborg och i det närmaste lika med den som utgjordes af hela Östergötland med dess stora fabriksstad Norrköping.

Har åter motionären åsyftat andra utländska handelsresande, än de som här i landet endast upptaga order eller afsluta handel om utländska varor efter prof, sådane som egentligen afses i bevillningsstadgans 16 §, samt med sitt förslag hufvudsakligen afsett en skärpt kontroll å sådane utländska handelsresande, hvilka här försälja utländska varor antingen i öppen försäljningslokal eller å auktion, så håller Utskottet före, att Kongl. förordningen den 18 Juni 1864 hvarigenom, på sätt ofvan är vordet omförmäldt, stadgas att utländing, som vill förvärfva rättighet att här i riket drifva handel, skall vid ansökningen derom foga, bland annat, vederhäftig borgen eller annan säkerhet för utskylder till staten och kommunen under tre år — är på dylika handlande fullt tillämplig, hvadan, i händelse någon eller några personer skulle hafva inom riket uppträdt och idkat sådan handel utan att dertill, efter fullgörandet af lagens föreskrift, hafva erhållit tillstånd och utan att för ett sådant förfarande hafva blifvit befordrade till det ansvar

lagen stadgar, detta förhållande måste vara beroende på en felaktig tillämpning af lagens bud eller en klandervärd försummelse hos vederbörande åklagare och icke kunna tillräknas en origtig eller bristande lagstiftning.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och då motionären icke väckt förslag om en måhända behöflig skärpning af de i 1864 års förordning förekommande ansvarsbestämmelser, anser Utskottet sig sakna skäl att förorda en sådan skrifvelse, som den motionären påyrkat, utan hemställer,

att Herr O. Tolls förevarande motion måtte förklaras icke böra till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 Mars 1878.

På Utskottets vägnar:

EUG. CLAIRFELT.

Reservation:

af Herr *Hedin*: "Utskottets tvekan, huruvida motionären åsyftat förhöjning af de i bevillningsförordningens § 16 föreskrifna afgifter eller förändring af de genom 1864 års näringsfrihetsförfattning meddelade bestämmelser om utländings rätt att drifva handel, har jag ej delat. Det yrkande, hvarmed motionärens framställning slutar, eger väl icke all önskvärd klarhet, men synes mig dock i det hänseendet otvetydigt, att det fordrar ändring af gällande näringslagstiftning. Motionären säger ju sjelf, att det är en lucka i nuvarande "handels- och näringslagar", han velat påpeka. Han önskar skärpta "kontroller öfver utländske handelsresandes affärsverksamhet här i landet", och att föreskrifterna om dessa kontroller borde inflyta i bevillningsförordningen lär han förmodligen ej hafva tänkt sig. Äfven sjelfva slutorden i förslaget, hvilka såsom de skärpta kontrollernas ändamål uttala den berättigade önskan, att utländske handelsresande måtte komma att "få erläggat,

till stat och kommun, mot omfånget och vinsten af deras rörelse fullt svarande afgifter“, synas mig blott hänvisa till och påminna om det, i följd af bristfällig kontroll, för närvarande ofta alldeles overksamma stadgandet i 1864 års förordnings § 26 om utländings skyldighet att, om han här i riket vill idka handel eller annan näring, ställa borgen eller annan säkerhet för tre års utskylder till staten och kommunen. Kammaren har för öfrigt, utan gensägelse från motionärens sida, till Tillfälligt Utskott hänvisat motionen, och Utskottet gör i sjelfva verket ej allvar af sitt eget antagande, att motionen skulle afse ändring i bevillningsförordningen. Den tvekan, Utskottet uttalat, tyckes mig därför mindre vara föranledd af motionens innehåll, än af en viss benägenhet att slippa ifrån närmare undersökning af en fråga, hvilkens rätta besvarande utan tvifvel ej är lätt, men hvilken jag anser ett bättre öde värd, än att undanskjutas.

Jag vill ingalunda bestrida, att ändring af bevillningsstadgan fordras, för att *fullständigt* uppnå det ändamål, motionären har i sigte. Ty utom skärpt kontroll, att nu stadgad bevillningsafgift verkligen varder erlagd af utländsk handelsresande — hvilket nu ej alltid sker, men väl torde kunna ernås utan ändring af bevillningsstadgan — samt bevillningsförordningens förtydligande, så att det varder alldeles oomtvisteligt klart, att bevillningsafgiften för utländske handelsresande endast berättigar till upptagande af order å varor eller utbudande af varor enligt medförda prof, men ej till den “verkliga handel“, som nu ofta eger rum och anses lofligen kunna ega rum under skydd af beviset om erlagd bevillningsafgift, så lär bevillningsförordningen äfven behöfva ändras i den rigtning, som 1877 års Riksdags Bevillnings-Utskott, (utlåt. n:o 9, sid. 16—17), under åberopande af förberedande skattejemkningskomiténs förslag, påpekat. Men om det äfven så förhåller sig, och ehuru *dessa* ändringar i betraktande af den form hvarunder frågan blifvit väckt, ej för närvarande kunna åstadkommas, så följer i min tanke ej deraf, att det skulle vara olämpligt att behandla *den del* af ämnet, hvarom nu grundlagsenligt kan beslutas, samt att söka åtminstone delvis främja det mål, som motionären åsyftar. Tvärtom vill det förefalla mig, som skulle en Riksdagens anhållan, att Kongl. Maj:t behagade taga denna del af frågan i öfvervägande, allra bäst leda till äfven de öfriga åtgärder, som finnas påkallade för att fullständigt uppnå detta mål. Det torde nemligen få tagas för gifvet, att Kongl. Maj:t ej skulle underlåta att taga äfven den sida af frågan, hvarigenom hon sammanhänger med bevillningsförordningen, i skärskådan och med anledning häraf för Riksdagen framlägga de förslag, som kunde finnas nödiga. Och det är troligt, att ett sådant förfarande säkrare skulle leda till önskad resultat, än om ändringar af ifrågavarande föreskrifter i bevillningsstadgan och i näringslagstiftningen företagas hvar för sig utan inbördes samband, utan gemensam plan. Jag har så mycket mera skäl att uttala denna

åsigt, som jag förmenar de af motionären öfverklagade missförhållanden i ej ringa mån vara föranledda af det nuvarande osammanhanget mellan bevillningsstadgans och näringslagstiftningens föreskrifter om utländings handelsrättighet här i landet. Den "lucka" i gällande föreskrifter, som motionären omtalar, torde i sjelfva verket intet annat vara, än ett tomrum, som lemnats öppet mellan 16 § bevillningsstadgan å ena, samt vissa paragrafer i förordningen af den 14 juni 1864 å andra sidan. Det synes mig vara denna lucka, denna brist på sammanhang mellan bevillningsstadgan och näringsfrihetsförfattningen, som lemnat utrymme för de missbruk — "varuauktioner" och "realisationer" för utländsk räkning — hvilka utgöra närmaste anledningen till motionärens förslag, om ock detta har ett något vidare gående syfte, än hvad denna särskilda orsak föranleder. Jag stöder detta mitt antagande å följande grunder.

Bevillningsstadgans § 16 torde böra tolkas på det sätt, som sistlidne Riksdags Bevillnings-Utskott förklarade sig anse för det rätta, nemligen såsom tillämplig endast på sådane utländingar, som för egen eller principalers räkning "upptaga order eller enligt medförda prof utbjuda varor", men ej på de utländingar, som här i riket sjelfva eller genom andra "idka verklig handel." Om desse senares beskattning är åter stadgad i 1864 års förordning.

Men betraktar man hithörande föreskrifter i sistnämnda förordning — att Kongl. Maj:ts tillstånd att i riket vistas först skall utverkas, att ansökan om rätt att idka handel skall åtföljas af myndighets- och frejdebetyg, att vederhäftig borgen eller annan säkerhet skall ställas för stats- och kommunalutskylder under tre år — så synas de mig utvisa, att man vid författningens utfärdande ej tänkt sig, att den utvidgade näringsfrihet, som genom henne blef utländing medgifven, skulle komma att begagnas af andra, än sådana som hade för afsigt att för någon längre tid slå sig ned här i riket, ty endast om dem kunde man antaga, att de skulle *vilja* underkasta sig de förstnämnda formaliteterna, och att de skulle *vara i stånd* att uppfylla det sistnämnda vilkoret. Och under denna förutsättning, att den medgifna utvidgade rättigheten att drifva handel blott skulle komma att anlitas af utländingar, som ville på allvar sätta sig ned i vårt land, ansåg man väl inga särskilda kontroller öfver iakttagandet af de anförda preliminära vilkoren behöfliga.

Deremot har man förmodligen, vid författningens utfärdande, ej förutsett, att den utvidgade handelsrätten skulle komma att missbrukas på det sätt, som gifvit anledning till de af motionären framburna klagomål, nemligen för utförande af de handelsexpeditioner, med ty åtföljande "varuauktioner" och "realisationer", som så hastigt och lustigt förrättas, att med nu medgifna kontrollåtgärder det näppeligen torde vara möjligt för vederbörande myndigheter att tillse, att ifrågavarande slags utländske handelsidkare varda författningens enligt beskattade.

Medan man sålunda trott sig genom bevillningsförordningen draga försorg om utländske *handelsresandes* beskattning, och genom 1864 års förordning om de bofaste utlänningars beskattning, hvilka drifva *verklig handel*, har ett mellanting mellan båda slagen uppstått, ett slags *handelsresande som drifva verklig handel*, på hvilka den förra förordningen icke är lagligen tillämplig och hvilka äro faktiskt oåtkomliga för den senare.

Och redan härmed synes mig det behof af förändrade föreskrifter, som motionären påpekat, men Utskottet bestrider, vara ådagalagdt.

Jag förnekar ej rigtigheten af Utskottets åsigt, att 1864 års förordning är lagligen tillämplig å äfven det slags flyttfoglar, hvarom nu är fråga, men jag kan ej medgifva, att förordningens bestämmelser äro tillräckliga, eller att det är blott i skygd af vederbörande myndigheters klandervärda försumlighet att dem med kraft tillämpa, som missbruket uppstått och frodas. Med andra ord, om än förordningen är de jure tillämplig, så är dermed föga vunnet, ifall de facto tillämpningen är något så när omöjlig. Hur skola myndigheterna bära sig åt, för att förekomma eller bestraffa missbruk, om hvilka de först erhålla kännedom, sedan gerningsmannen satt sig sjelf och sitt orättmätiga förvärf i säkerhet utom landets gränser? Och huru skola de, äfven när de i tid erhålla underrättelse om en alltför fri utöfning af den genom vår beskedliga lagstiftning åt utlänning medgifna näringsfrihet, kunna tillse att lagen efterlefves och öfverträdaren näpses, om rätt ej finnes att taga dennes varulager i beslag såsom säkerhet för skatt och böter? Huru kunna följa de gräshoppsvärmar, om hvilkas förhärjande framfart från Skåne till Norrbotten man ej nu för första gången hör talas, sedan den möjlighet af kontroll, som passkyldigheten medgaf, upphört genom passkyldighetens, som det vill synas, fullständiga afskaffande.

För öfrigt torde Utskottets åsigt, hur riktig den än må vara, om 1864 års förordnings tillämplighet å ifrågavarande slags utländska handlande näppeligen vara allmänt delad af vederbörande. Om det är så, då torde det förhållandet påkalla ändring eller förklaring af nämnda förordning eller åtminstone ett förståndigande till vederbörande, huru de hafva att tillämpa den; ty om den i följd af missuppfattning ej verkligen tillämpas, så är det en klen tröst, att den enligt Utskottets åsigt *kan* tillämpas. Och att det är så, som nyss förutsattes, det finner jag framgå af en under Utskottets öfverläggningar meddelad faktisk upplysning. En ledamot af Utskottet har nemligen berättat, att magistraten i en sydsvensk stad ansett sig lagligen berättigad — förmodligen också lagligen skyldig — att för utländsk handlande anställa varuauktion, ehuru det otvifvelaktigt var magistraten bekant, att utlänningen hvarken undfått tillstånd att i riket vistas, eller erhållit rätt att idka handel, eller stält säkerhet för utskylder, på sätt 1864 års förordning föreskrifver. Då jag ej kan antaga, att magistraten, ledd af egen-

nytt och olofligt vinstbegär, afsigtligt gjort sig medskyldig i en lagöfverträdelse, måste jag föreställa mig, att den på anförda sätt förfarit i öfvertygelse, att 1864 års förordning ej i slikt fall är tillämplig. Tillvaron af en en sådan missuppfattning af nu gällande lag och den förut påpekade omständigheten att derjemte nya bestämmelser behöfvas för att *möjliggöra* den rätt uppfattade lagens tillämpning å de handlande utlänningar, som endast med flyktiga besök hedra vårt land, innebära på samma gång en tvåfaldig vederläggning af Utskottets åsigt, att 1864 års förordnings bestämmelser äro tillräckliga och ej behöfva ändras, och en dubbel anledning att, på grund af motionärens förslag, förorda en Riksdagens framställning till Kongl. Maj:t rörande sådan ändring i nu gällande näringslagstiftning, i hvad den rör utländska handelsidkare, att ansvaret för öfverträdelse väsentligen skärpes och vederbörande myndigheters kontroll öfver lagens efterlefnad underlättas.

Jag föreställer mig, att det ej är nödigt eller ens lämpligt, att en Riksdagens framställning i detta ämne söker att i enskildheter anvisa, hvad de nya eller förändrade bestämmelserna borde innehålla, emedan det dels icke, utan inhemtande af en mängd för Riksdagen ej nu tillgängliga upplysningar, torde vara möjligt att rörande detaljerna af frågans praktiska lösning uttrycka någon välgrundad åsigt, och dels emedan det ju är vanligt, att Riksdagen inskränker sig till att angifva det allmänna syftet, den allmänna riktningen, när Riksdagen anhåller om ändring af författningar, som tillhöra det administrativa lagstiftningsområdet. Men så mycket håller jag före, att Riksdagen bör inför Kongl. Maj:t uttala, att Riksdagen ej hyser betänklighet mot äfven någon inskränkning i den utlänningar nu medgifna näringsfrihet, derest en sådan inskränkning skulle befinnas oundgängligen nödvändig, för att ej kontrollen öfver och beskattningen af deras handelsverksamhet må fortfarande, såsom nu är fallet, varda i otaliga fall rent af illusoriska — till förfång för staten och till förfång för laglydiga svenske medborgare.

Då nu de missbruk, motionären framhållit, äro blott alltför väl konstaterade och redan länge, från skilda delar af vårt land, med rätta och bittert öfverklagade; då vidare, såsom jag tror mig hafva visat, dessa missbruk hafva sin utgångspunkt och sitt stöd i ofullständig och otydlig lagstiftning om utlänningars handelsrätt, i alltför slappa ansvarsbestämmelser och i otillräckliga kontrollmedel till vederbörande myndigheters förfogande; då man följaktligen ej kan förvänta deras undanrödjande blott genom försök att mera energiskt tillämpa nu gällande föreskrifter, så föranlätas jag att vördsamt föreslå,

att Andra Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, för sin del besluter, att Riksdagen i skrifvelse

till Kongl. Maj:t — under förklarande, att Riksdagen delar de länge och allmänt uttalade bekymren öfver de missbruk af den åt utländingar medgifna näringsfrihet, som af utländske handlande i stor skala bedrifvas — an- håller att Kongl. Maj:t täcktes underkasta nu gällande näringslagstiftning, i hvad den angår utländingar, en revision i syfte att förhindra, att utländingar, som här i riket idka handel, undandraga sig skatt till staten och kommunen, samt att Kongl. Maj:t behagade fastställa de inskränknningar i den utländingar nu medgifna näringsfrihet, som för nämnda ändamål kunna finnas nödvändiga, äfvensom skärpa ansvarsbestämmelserna för oloflig handelsrörelse och meddela föreskrifter, som underlätta vederbörande myndigheters kontroll öfver iakttagandet af de för utländingars näringsfrihet stadgade villkor.“